

ВЕЛИКИЙ РОСІЙСЬКИЙ ВЧЕНИЙ-ПАТРІОТ

Серед геніальних вчених, якими справедливо пишається радянський народ і все прогресивне людство, одне з перших місць належить Івану Петровичу Павлову, сторіччя з дня народження якого сьогодні відзначає радянська громадськість.

І. П. Павлов був великим російським фізіологом-матеріалістом, одним із видатних вчених-мислителів. З його ім'ям зв'язані не тільки найбільші наукові відкриття в галузі фізіології, але й ціла епоха в розвитку природознавства. Класичні праці І. П. Павлова в галузі вивчення діяльності нервової системи знаменують велику перемогу матеріалізму над ідеалізмом. Іван Петрович Павлов був корифеєм науки, її великим невтомним діячем. Його творчий геній охопив багато галузей фізіології, а саме: відділи кровообігу, травлення і діяльність головного мозку, і всюди він досяг видатних результатів.

І. П. Павлов був великим новатором і революціонером в науці. Він являється нашою національною гордістю. Своїми видатними науковими досягненнями І. П. Павлов здобув славу і визнання вчених всього світу. На XV конгресі фізіологів у 1935 р. йому було присвоєно звання «першого фізіолога світу».

Однією із основних рис характеру Івана Петровича Павлова є ентузіазм в науці, властивий йому протягом всієї його багаторічної наукової діяльності. До останніх днів свого життя він керував науковою роботою з величезним запалом, захоплюючи ним всіх своїх учнів. Найбільшим ентузіазмом, за словами самого Івана Петровича, він був охоплений, коли писав свою книгу: «Лекції про роботу головних травних залоз». Ця книга звертає на себе увагу не тільки новизною тільких здобутих фактів, але й блискучою формою викладу.

Минуло біля 50 років з дня першого видання цієї класичної праці, але основні факти залишаються незмінними. За цей час питання секретії травних залоз розроблялись у багатьох країнах, однак роботи зводились до деталізації основних фактів, викладених в книзі І. П. Павлова.

Безперечно Іван Петрович Павлов мав дар наукового передбачення, що завжди дивувало його учнів. Вони говорили: «Що Павлов надумає, те й здійснюється в експерименті». Дар передбачення в науці — запорака успіху.

Характерною рисою Івана Петровича Павлова являється надзвичайна впевненість і непохитність у досягненні наміченої мети. Йому не раз докоряли за односторонність наукової думки,

але Іван Петрович не зважав на це, і протягом 25 років розробляв питання, зв'язані з травленням, протягом 35 років вивчав вищу нервову діяльність тварин і людини. Якщо йому не вдався будь-який дослід, він з ще більшою наполегливістю багаторазово повторював його з різними варіаціями, поки не досягав своєї мети.

Є люди, які вважають, що І. П. Павлов був вузьким спеціалістом. Подібне враження могло створитися у зв'язку з його надзвичайно своєрідною здібністю на певний період часу сконцентрувати всі свої сили на розробці одного якого-небудь питання. Але це не було вузькістю. Насправді ж протягом своєї наукової діяльності І. П. Павлов охопив величезний діапазон питань, добру половину фізіології, якщо не більше.

Одна з характерних особливостей Івана Петровича Павлова в тому, що він умів питань, які зародились у нього на перших початках наукової діяльності, утримувати у себе в пам'яті і повертатися до них на протязі всього свого життя. У 80-х роках минулого віку він захистив дисертацію про підсилюючий серцеву діяльність нерв, а через 41 рік (в 1921 році) він знову повертається до цього питання і створює вчення про трофічну функцію нервової системи, базуючись на даних своєї дисертації.

Ще однією властивою Павлову рисою було прагнення в науковій роботі суворо додержуватися фактичної сторони справи. У його лабораторії постійно підтримувалась така старанність у збиранні матеріалу, перевірка і реєстрація цього матеріалу, що на протязі 50 років, як свідчить його співробітник академік Л. А. Орбелі, з лабораторії І. П. Павлова не вийшло жодного факта, який виявився б неправильним.

У найбільш важкій галузі вивчення, в питанні перенесення даних лабораторних експериментів, які стосувались ви-

щої нервової діяльності і були одержані на тваринах, на людину Іван Петрович Павлов зумів виявити виключну майстерність і обережність.

Здається незрозумілим, що людина протягом свого життя розробила таку велику кількість питань. Не дивлячись на свою геніальність, Іван Петрович не зміг би охопити таке

лово і для творчої праці його послідовників.

Великий учений, академік І. П. Павлов був водночас і великим гуманістом. Досить згадати його виступ на XV Міжнародному конгресі фізіологів, який відбувся в 1935 році в Ленінграді і в Москві. Виступ І. П. Павлова був скерований проти другої світової війни і проти розпалювання фашистами національної ненависті. Академік Павлов сказав: «Ми всі — добрі товариші, навіть в багатьох випадках зв'язані між собою явними дружніми почуттями. Ми працюємо, очевидно, на раціональне, остаточне об'єднання людства, але спалахнула війна — і багато знань стане в ворожій відношенні один до одного саме на нашій науковій площині, як це було вже не раз. Навіть взаємна наукова оцінка один одного стане іншою. Я можу розуміти величезні вольні війни. Однак, не можна разом з тим заперечувати, що війна насправді є зв'язкою за-сіб розв'язування життєвих

труднощів, засіб, не вартий людського розуму з його незмірними ресурсами. Зараз видно майже всесвітнє бажання і стремління уникнути війни і, мабуть, більше вірними засобами, чим це було до цього часу. Я щасливий, що уряд мій і моєї могутньої Батьківщини, борючись за мир, вперше в історії проголосив: «ні п'яді чужої землі». І ми, звичайно, особливо повинні співчувати, сприяти цьому. А як шукачі істини, ми повинні додати, що в міжнародних відносинах необхідно суворо дотримуватись справедливості».

Іван Петрович Павлов був не тільки видатним ученим, а й великим патріотом своєї Батьківщини. В червні місяці 1935 р., вудувавши після довготривалої і важкої хвороби, він знову приступив до роботи в своєму інституті в Колтушах. Малюючи перспективи своїх робіт, він сказав: «Відпочиваючи зараз в своїх любимох Колту-

шах, я дуже і дуже хочу жити ще довго... Хоч до 100 років... і навіть довше!..»

Хочеться довго жити тому, що небувало розцвітають мої лабораторії. Радянська влада дала мільйони на мої наукові праці, на будівництво лабораторій. Хочу вірити, що заходи заохочення працівників фізіології, а я все-таки лишаюся фізіологом, досягнуть мети, і моя наука особливо розквітне на рідному ґрунті. Що не роблю, постійно думаю, що служу цим, скільки дозволяють мені мої сили, перш за все моїй Вітчизні. На моїй Батьківщині іде зараз грандіозна соціальна перебудова. Знищена дика прірва між багатими і бідними. Я хочу жити ще доти, поки не побачу остаточних результатів цієї соціальної перебудови.

Величезне досягнення радянської влади міститься в безустанному зміцненні обороноспроможності країни. Я хочу жити якомога довше і тому, що за безпеку своєї Батьківщини я спокійний».

Іван Петрович Павлов був глибоко вдячний радянському урядові за постійне піклування про нього, за активну підтримку його наукової діяльності. Відповідаючи на привітання під час свого приїзду в Рязань в серпні 1935 р., І. П. Павлов сказав: «Мені хочеться сказати, що і раніш траплялися вшанування представників науки. Але це були вшанування у вузькому колі друзів, так би мовити, того ж сорту людей науки. Те, що я бачу тепер, нітрохи на ці вузькі ювілеї не походить: у нас тепер відчуває науку весь народ. Це я бачив сьогодні вранці і при зустрічі на вокзалі, і в колгоспі, коли я приїжджав сюди. Це не випадково. Я думаю, що не помилюся, якщо скажу, що це заслуга уряду, який стоїть на чолі моєї країни».

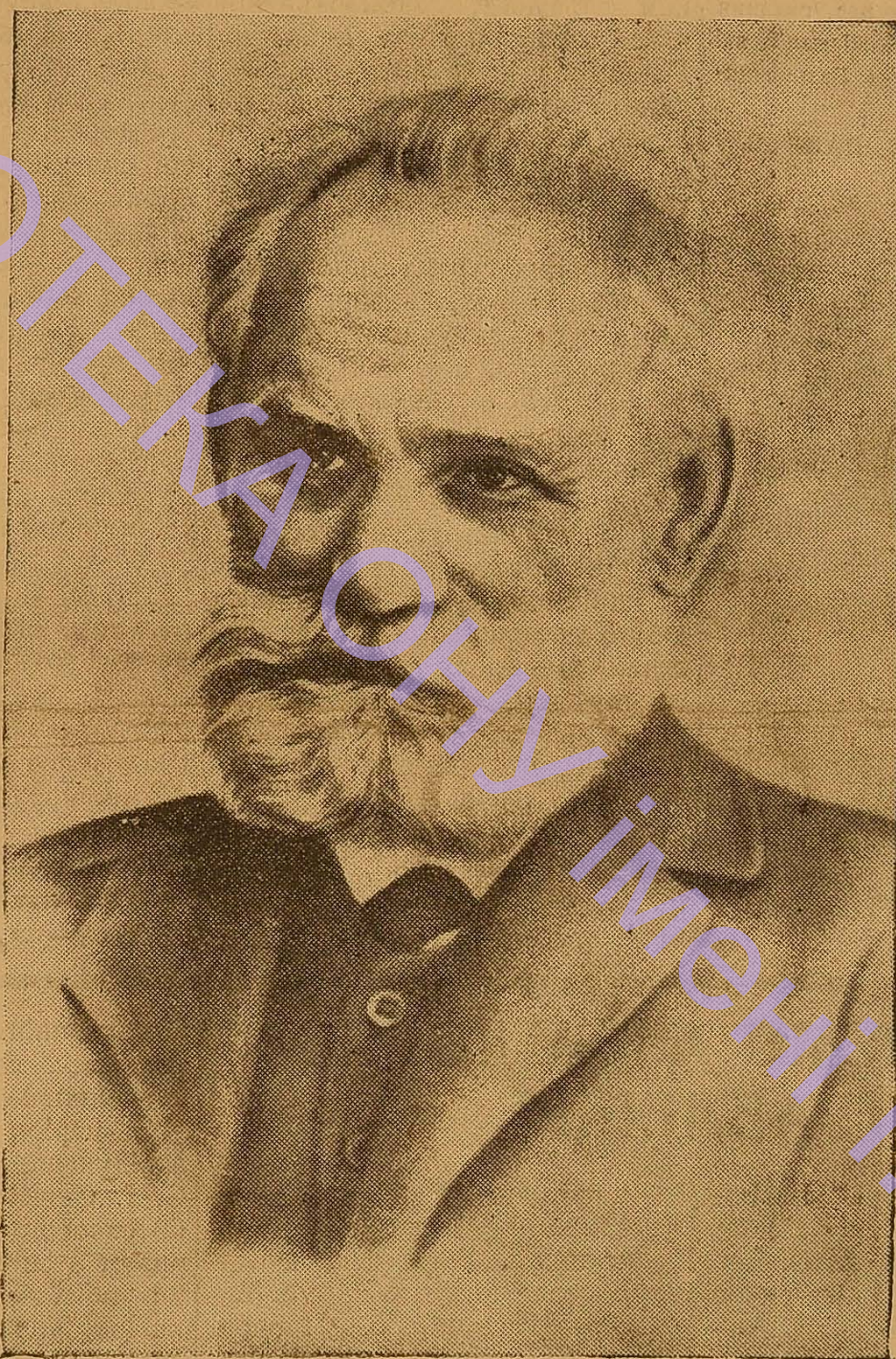
Раніш наука була відірвана від життя, була відчужена від населення, а тепер я бачу інше: науку поважає і цінує весь народ. Я піднімаю бокал і п'ю за єдиний уряд у світі, який так цінить науку і палко її підтримує, за уряд моєї країни».

В останні роки свого життя академік І. П. Павлов звернувся з листом до молоді, в якому поділився з молодими науковими працівниками своїм шестидесятирічним досвідом наукової роботи.

Радянська фізіологія високо несе прапор свого великого учителя і творче продовжує розвивати його ідеї.

Радянський народ пам'ятає і глибоко шанує І. П. Павлова як геніального вченого і популярного патріота своєї Батьківщини.

Професор Є. І. СИНЕЛЬНИКОВ.

З листа академіка Павлова до молоді

Чого я хотів би побажати молоді моєї Батьківщини, яка присвятила себе науці?

Насамперед — послідовності. Про цю найважливішу умову плідної роботи я ніколи не зможу говорити без хвилювання. Послідовність, послідовність і послідовність. З самого початку своєї роботи привчіть себе до суворої послідовності в нагромадженні знань.

Вивчайте ази науки перше ніж намагатися зійти на її вершини. Ніколи не беріться за дальше, не засвоївши попереднього. Ніколи не намагайтесь приховати хибі своїх знань, хоча б найменшими здогадками і гіпотезами.

...Привчіть себе до стриманості і терпіння. Навчіться робити чорну роботу в науці. Вивчайте, зіставляйте, нагромаджуйте факти!... Без них ви ніколи не зможете піднятися вгору. Без них ваші «теорії» — пусте сякування.

Але, вивчаючи, експериментуючи, спостерігаючи, намагайтесь не залишатися біля поверхні фактів... Намагайтесь проникнути в таємницю їх виникнення, наполегливо шукайте закони, що ними управляють.

Друге — це скромність. Ніколи не думайте, що ви вже все знаєте. І як би високо не оцінили вас, завжди майте мужність сказати собі: я — неук.

Не давайте гордині оволодіти вами. Через неї ви вператиметесь там, де треба згодитись. Через неї ви відмовитесь від корисної поради і дружньої допомоги, через неї ви втратите міру об'єктивності.

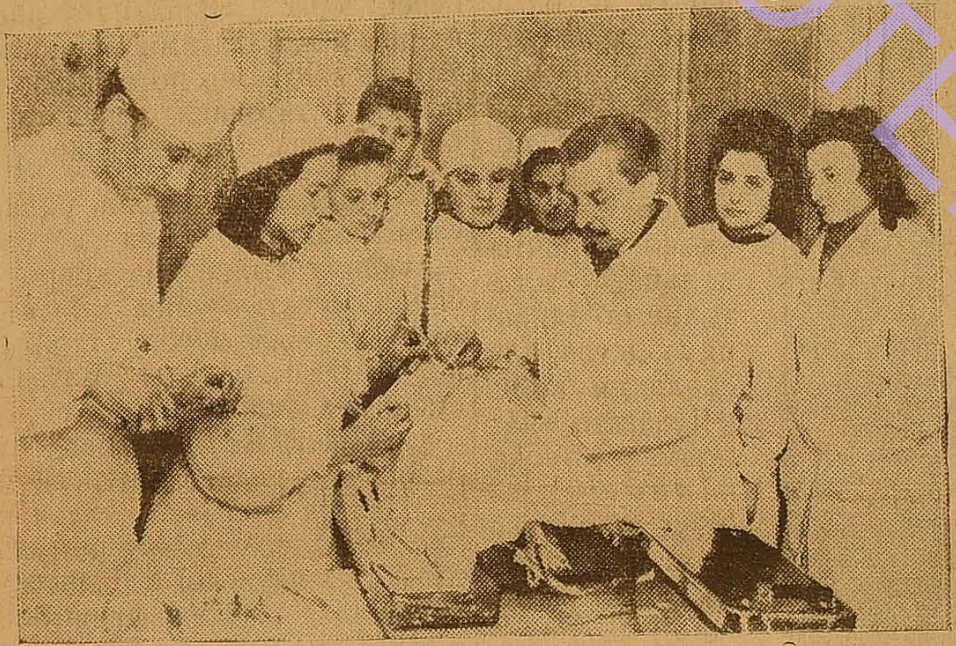
...Третє — це пристрасність. Пам'ятайте, що наука вимагає від людини всього її життя. ...Будьте пристрасні у вашій роботі і у ваших шуканнях!

Наша Батьківщина відкриває великі простори перед ученими, і треба віддати належне — науку щедро впроваджують в життя в нашій країні. До останньої міри щедро!

Що ж говорити про становище молодого вченого у нас? Тут же все ясно і так. Йому багато дається, але від нього і багато вимагатиметься. І для молоді, як і для нас, питання честі — виправдати ті великі надії, які покладає на науку наша Батьківщина.

Акад. І. П. ПАВЛОВ.

(1936 рік).

Практичні заняття студентів-фізіологів IV курсу. Керує проф. Є. І. Синельников

НАШ ГУРТОК

При кафедрі фізіології тварин, якою керує професор Є. І. Синельников, з 1937 року працює студентський науковий гурток. За час існування гуртка, на ньому було зроблено студентами 150 доповідей.

З кожним роком робота студентського наукового гуртка фізіології покращується, в ній бере участь велика кількість студентів різних курсів біологічного факультету. Працювати в гуртку дуже цікаво. Професор Є. І. Синельников щороку підбирає цікаві теми для доповідей, завдяки чому студенти мають змогу поглиблювати свої знання з спеціальних дисциплін і привчаються до самостійної науково-дослідницької роботи.

Керівник гуртка завжди детально знайомить студентів з планом роботи, а потім кожний студент, облюбивши якийсь питання, готує доповідь. Раніш ніж виступити на засіданні гуртка з доповідями, студенти не тільки теоретично, а й практично розробляють свої теми, консультуються у керівника.

Засідання гуртка проходять дуже жваво. В обговоренні доповідей беруть участь не лише члени гуртка, а й інші студенти, присутні на засіданні, а також аспіранти і наукові працівники кафедри.

Під час доповідей багато студентів демонструють досліди, які підтверджують основні теоретичні положення їх доповідей. Так, наприклад, з демонстрацією дослідів виступали члени гуртка студенти Прокопцев, Рябова, Воля, Кожевина, Тимошенко та інші.

Члени нашого гуртка взяли активну участь в студентській науковій конференції. Змістовну доповідь на конференції зробила студентка IV курсу біологічного факультету Рябова на

тему: «Великий російський вчений-патріот І. П. Павлов». Студентка Рябова також підготувала до друку експериментальну роботу: «Швидкість проходження кормів через шлунково-кишковий тракт жуйних тварин». Ця робота має практичне значення для сільського господарства.

На 1949-50 учбовий рік складено тематичний план роботи гуртка. Студенти — члени гуртка з великим захопленням взялися за проробку тем. 17 вересня відбулося засідання гуртка, на якому була заслухана доповідь тов. Івкіної на тему: «Роль І. П. Павлова в розвитку вітчизняної фізіології». На цьому ж засіданні проф. Є. І. Синельников поділився з студентами спогадами про свою спільну роботу з академіком Павловим у 1911 році.

До наступного засідання гуртка студент Муритович готує доповідь: «Розвиток наукової спадщини І. П. Павлова в працях його учнів». Студенти Продан і Бешлієва готують доповідь на тему: «Взаємовідношення головного мозку і внутрішніх органів». Матеріалами для цієї доповіді служать праці учнів академіка Павлова.

З метою обміну досвідом наш гурток тримає зв'язок з науковим фізіологічним гуртком Ленінградського університету. Ми листуємося з ленінградцями і це багато допомагає нам. На останньому засіданні гуртка ми ухвалили запросити представників студентського наукового гуртка Ленінградського університету на нашу наукову студентську конференцію.

Л. ДУДНІКОВА,

студентка III курсу біологічного факультету, секретар гуртка.

На ознаменування 100-річчя з дня народження І. П. Павлова

Міська наукова конференція

На протязі трьох днів в Одесі проходила наукова конференція, присвячена 100-річчю з дня народження великого російського вченого-фізіолога академіка І. П. Павлова.

З вступним словом на конференції виступив голова правління Одеського обласного відділу товариства по розповсюдженню політичних і наукових знань кандидат біологічних наук доцент П. Л. Іванченко.

Доповідь «І. П. Павлов — великий російський вчений і патріот — основоположник сучасної фізіології» зробив професор Є. І. Синельников.

На конференції також були заслухані доповіді професора Д. Г. Елькіна — «Значення вчення І. П. Павлова для матеріалістичної психології», професора А. М. Мелік-Меграбова — «Перспективи дальшого розвитку вчення академіка І. П. Павлова», професора М. А. Розенберга — «Вчення І. П. Павлова в світлі діалектичного матеріалізму» та ін.

27 вересня в Києві відкривається республіканська наукова конференція, присвячена ювілею великого російського фізіолога. Від нашого університету на цю конференцію виїде учень академіка І. П. Павлова і продовжувач його традицій — професор Є. І. Синельников.

Засідання Вченої ради

20 вересня в Актовому залі відбулося розширене засідання Вченої ради університету, присвячене 100-річчю з дня народження великого російського фізіолога академіка І. П. Павлова.

З доповіддю про життя і наукову діяльність І. П. Павлова виступив завідувач кафедрою фізіології професор Є. І. Синельников. Він докладно розповів про праці академіка Павлова в галузі фізіології, розказав про стиль і методи його роботи. Доповідь змалював І. П. Павлова як видатного вченого і як полум'яного радянського патріота.

Доповідь професора Є. І. Синельникова присутні вислухали з великим інтересом.

Виставка в університеті

У вестибюлі університету обладнано велику виставку, присвячену 100-річчю з дня народження великого російського вченого — фізіолога академіка І. П. Павлова.

Серед експонатів виставки є ряд цінних матеріалів, що висвітлюють велику і багатогранну наукову діяльність академіка Павлова, зібрано багато фотографій, які відображають різні етапи його життя, представлені видання праць І. П. Павлова в галузі фізіології.

Виставка, присвячена ювілею академіка Павлова, щодня приваблює до себе велику кількість викладачів і студентів.

В. о. відповідального редактора
В. ЄФІМЕНКО.

Вершиною наукових досягнень академіка І. П. Павлова являється вчення про умовні рефлексії, про вищу нервову діяльність. До нього це була найменш вивчена, темна галузь фізіології, в якій панували ідеалістичні концепції. Академік Павлов поклав початок матеріалістичному аналізу таких складних явищ, як поведінка тварин і людини. Його вчення виходить далеко за межі однієї фізіології і має величезне значення для медицини, психології, природознавства, філософії, педагогіки.

Вся пристрасна, невтомна діяльність академіка Павлова була скерована на користь людству, це була її головна мета. І. П. Павлов створив цілу школу талановитих фізіологів. Його учні і послідовники творче розробляють і збагачують його наукову спадщину.

Наші партія і уряд надали всі умови для розвитку наукової роботи. В нашій країні є цілий ряд прекрасно обладнаних науково-дослідних інститутів і лабораторій, в яких зараз розробляються основні проблеми павловського вчення. Більшість кафедр фізіології в університетах і медичних інститутах очолюються учнями і послідовниками геніального ро-

ВИВЧАЄМО ФІЗІОЛОГІЮ ТРАВЛЕННЯ

сійського фізіолога І. П. Павлова. Видатні вчені Радянського Союзу — Л. А. Орбелі, К. М. Биков, І. П. Разенков, А. Д. Сперанський, П. К. Анохін, А. Д. Стражеско і багато інших починали свою наукову діяльність в лабораторії академіка Павлова. Учнем І. П. Павлова являється і завідувач кафедрою фізіології тварин в нашому університеті професор Є. І. Синельников, який енергійно прищеплює павловські ідеї і традиції в науковій роботі своїм співробітникам і студентам-біологам.

Наша кафедра фізіології на протязі багатьох років під керівництвом професора Синельникова працює над проблемами вивчення фізіології травлення і вісцеро-вісцеральних рефлексів у різних тварин. Кафедра видала чимало робіт, в яких розробляється павловське вчення в галузі фізіології травлення і умовних рефлексів. Над цими питаннями багато попрацювали колишні члени нашої кафедри професори Тарусов, Кратінов, Ясиновський, Файтельбер.

За останні 13 років багато наукових працівників кафедри захистили кандидатські дисертації, серед них т.т. Гугель-Морозова, Агасьева, Б. Павлов, Воля, Шульгіна, Самойленко, Цонева та інші.

В науково-дослідницькій роботі кафедри беруть участь також студенти-біологи старших курсів. В своїх дипломних роботах випускники розробляють окремі питання фізіології, зв'язані з проблемами, над якими працює кафедра.

Для практичного застосування результатів своїх наукових досліджень наша кафедра тримає тісний зв'язок з клінікою, з науково-дослідним інститутом стоматології і з лабораторією хіміко-фармацевтичної фабрики. Працівники кафедри займаються питанням добування натурального шлункового соку для лікування шлункових хворих.

Члени нашої кафедри розробляють зараз актуальні наукові питання. Керуючись методами академіка Павлова, вони працюють над вивченням фізіологічних процесів, які регулюють мікрофлору шлунко-

во-кишкового тракту. Ця робота має народногосподарське значення.

За період з 1923 р. по 1947 р. завідувач кафедрою професор Є. І. Синельников надрукував 60 експериментальних робіт, а разом з співробітниками понад 90 робіт.

Працівники кафедри беруть активну участь в науковому житті нашої країни. Вони виступали з доповідями на XV Міжнародному фізіологічному конгресі, на семи всесоюзних з'їздах фізіологів, на чотирьох з'їздах фізіологів України, на I Кавказькому з'їзді фізіологів. Члени кафедри також беруть участь в роботі Одеського товариства фізіологів, біохіміків і фармакологів, підтримують зв'язок з правлінням Всесоюзного і Українського товариств фізіологів, сприяють поширенню наукових знань — читають лекції на підприємствах, в підшефних колгоспах, у військових частинах.

У всій своїй науковій діяльності працівники кафедри фізіології притримуються мудрих вказівок академіка І. П. Павлова і творче розробляють багату наукову спадщину великого російського фізіолога.

Доцент Л. СЕМЕНЮК,
кандидат біологічних наук.